

« zurück blättern vor »

KRAM subst. m. (f.), ab 1257; auch *krama*, *krom*. **1**) ‘kleines Geschäft, Verkaufsbude mit Waren’ – ‘prowizoryczny sklep, stragan’: 1257 MMAe V nr 1, STP *De cameris, ubi panni vendentur, et de cameris institorum, que cram vlg. appellantur*. ○ 1363 MMAe X 162, STP *Item duo cellaria pro vino propinando et duo tentoria pannorum, videlicet <k>ramy dicta in wlgari*. ○ (1440) 1870–1880 KodUniw I 196, STP *Duas marcas quolibet anno perpetuis temporibus de instita al. krom*. ○ 1560 RejWiz 27, SPXVI *Więc potym przyniesiono Cukry Márcepany / Z rozlicznymi przyśmáki ktorych my nie znamy. Więc Cytryny Cybeby więc Mirábolany / By też siedzyał w Aptece álbo miedzy kramy*. ○ (1678) 1682 Łączn.Zw. 27, L *Pod szyią, co za *krom (kram) moda założyła, Co za towar w tę krupkę rogową wtłoczyła?* ○ 1726 Jabł.Tel. 34, L *Nie zda się Tyrus narodu iednego, Lecz się kramem i miaftem znać świata catego: stek handlów*. ○ 1775–1806 Teat.49d 44, L *Kram galanteryi*. ○ (†1826) 1970 Ossol.Wiecz. 13 *Książ takich pełne kramy na jarmarkach lipskich*. ○ (1843–1846) 1885–1887 Baliń.M.Polska II 99, DOR *Przywilej 1342 pozwala obcym sprzedawać nie mniej jak sześć postawów flandryjskiego sukna w kramach sukienicznych*. ○ †1893 Wal., Sw *Szyld nad kramą*. ○ (†1902) 1950–1953 Dygas.Now. I 28, DOR *W pobliżu mieszczą się dwie budki czy kramy przekupek sprzedających bułki, brukiew, kukurydzę, śledzie, tak zwaną farynę, a w lecie – rozmaite owoce*. ○ 1953 Wikt.Papież 70, DOR *Kramy wyrosły. Skrzętne ręce składały z desek i drążków przenośne zręby, rozpinają płótna. Stoły zabarwiły się wszelkiego rodzaju towarem*. – (SŁA), STP, SPXVI, MĄCZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. **2**) ‘Kaufmannswaren’ – ‘towary kupieckie’: 1543 RejRozpr Fv, SPXVI *Tárguy rozłożonoć kramy Pozwy / minuty / membrany A niż odpráwisz doktorá Tedyć wbędzie pot worá*. ○ †1624 Otw.S., Sw *Nabrać kramów i do Persji zawieźć*. ○ 1856 Padal.Opow. I 57, DOR *Kobiety i dziewczęta snują się pomiędzy rozłożonymi na ziemi kramami wstążek, koralí, chustek*. – (SŁA), SPXVI, MĄCZ, CN, TR, L, SW (stp.), DOR. **3**) *jaki pan, taki kram* ‘wie der Herr (Eigentümer), so auch die Ordnung (sein Besitz)’ – ‘jaki pan (właściciel), taki porządek (sklep)’: 1545 RejJóz H3, SPXVI *Więcz y świadki czo slyszę po swey myśli macie Bo iaki kupiecz bywa takie miewa kramy*. ○ 1558 GliczKsiąż Ev, SPXVI *Yáko pospolícye mowią / yáki pan táki kram / yáki ocycet táki syn / nie dáleko záwffe od yábltoni pádnie yábtko*. ○ 1696 Pot.Pocz. 29, L *Jaki pan, taki kram, Niech się kto chce pyta Wedle króla się zawsze ma Rzplta*. ○ 1854 Siemieński Wiecz. II 184, NKPP *Zwykle jaki pan, taki kram*. – SPXVI, L, SWIL, SW (przen.), LSP, DOR (przysł.). **4**) ‘Lager zum Aufbewahren von Erz’ – ‘skład do przechowywania rudy’: TR, SW (m.u. gór.) sowie BAN. **5**) ‘allerlei Sachen;

Habseligkeiten, Krimskrams’ – ‘porozrzucane rzeczy, manatki, rupiecie’:
1898 Konopn.Ludzie 418, DOR *Przede wszystkim brak wszelkiego literackiego kramu. Wąskie biurko z twardym stolkiem nie świeciło żadnym z tych wyszukanych przyborów, w jakie się u nas pismaczek rad funduje.* ◦ (1937) 1948 Goj.Rajs. I 43, DOR *Wiązki zeszcłej macierzanki, długie wiechy kłosów, liści, pędów, cały ten kram rosnący w rowach przydrożnych czepiał się ścian.* – (SŁA), DOR (przen.). **6** ‘Chaos, Trubel, Durcheinander, Schwierigkeiten’ – ‘zamęt, zamieszanie, kłopot, kłopotliwa sytuacja’: 1892 Dąb., SW *Tyle kramu z tą sprawą! To Stach mi tego kramu narobił.* ◦ 1927 Mar Łów 55, WIECZ *Nie chodziło jej o pieniądze... bała się jakiegoś kramu.* ◦ 1933 Iwasz.J.Panny 34, DOR *Opowiadała mu ciocia, jak się obie córki Julci rodziły (...) i ile z tym było kramu.* ◦ (1951) 1952 Brand. M.Pocz. 310, DOR *Postaliśmy go wreszcie do Szczawnicy, żeby się wyleczył ze swojej sapki, ale kramu z tym było co niemiara, bo nie chciał jechać.* – SW, LSP (przen.), DOR (pot.). ◊ **Var:** *kram* subst. m., 1257 MMAe V nr 1, STP – (SŁA), STP, SPXVI, MAĆZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR; *krama* subst. f., 1776 Dudz 30, MAY ◦ [LBel.] †1893 Wal., SW – (SŁA), SW (gw.); *krom* subst. m., (1440) 1870–1880 KodUniw I 196, STP ◦ [LBel.] (1678) 1682 Łączn.Zw. 27, L – (SŁA), STP, L, SW (stp.). ◊ **Etym:** **1** mhd. *krām* subst. m., ‘Krambude; Handelsgeschäft; Ware’, LEX, nur für Inh. 1, 2. **2**) nhd. *Kram* subst. m., ‘Krämerstand; die Ware eines kleinen Geschäfts; verächtlich: Zeug; Lager zum Aufbewahren von Erz’, GRI. ◊ **Konk:** †*smatruz*, †*tasz*. ◊ **Hom:** *krom* adv., ‘außer, mit Ausnahme von’, bel. seit ca. 1480, STP, zuerst geb. MAĆZ. ◊ **Der:** *kramny* adj., 1398 StPPP VIII nr 7401, STP, zuerst geb. MAĆZ; *kramnica* subst. f., ‘kleine Verkaufsbude’, 1441 AcPosn I 81, STP, zuerst geb. MAĆZ; *kramik* subst. m., 1564 BielKron 56v, SPXVI, zuerst geb. L; *kramować* v. imp., ‘ein kleines Geschäft, eine Verkaufsbude betreiben’, 1564 Maćz 245a, SPXVI, zuerst geb. MAĆZ; *kramnik* subst. m., ‘jmd., der eine Verkaufsbude betreibt’, 1621 Ex. 45, L, zuerst geb. CN; *kramowy* adj., [hapax] 1631 Grodw.Dys. Fb, L, zuerst geb. L; *kramek* subst. m., [hapax] 1786 Kossak.Książd 213, DOR, zuerst geb. DOR; *kramka* subst. f., ‘Marktstand’, [hapax] 1832–1844 L₂ 139-40, SJAM, zuerst geb. SW. ❖ Zum Inhalt 5 vgl. nhd. *Blumenkram, Bücherkram, Modekram; der ganze Kram*. Inhalt 6 geht wohl auf die metaphorische Verwendung von Inhalt 5 zurück. Während poln. *kram* schon von den frühesten Belegen her eine direkte Entlehnung ist, stammen die Derivate *kramarz* und *kramnica* eher aus dem Tschechischen, wo *kramář* ab ca.1350, *kramnice* ab 1344–64 belegt ist (GEBAUER).